

CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA ILGIN'DA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN SOSYAL VE MESLEKİ PROFİLLERİ*

Seyit TAŞER*

Özet

Araştırmada, Konya iline bağlı Ilgın İlçesi'nde Cumhuriyet'in ilk yıllarında çeşitli okullarda görev yapan belirli sayıda öğretmenin çeşitli özellikleri incelenmiş olup, sosyal ve mesleki profilleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. İncelenen unsurlar arasında öğretmenlerin aldığı eğitim, mezun olduğu ve görev yaptığı okullar ile öğretmenlerin çeşitli kişisel bilgileri yer almaktadır. Bu bilgiler ve ilçedeki öğretmenlerin sosyal, mesleki ve kültürel durumlarına yer vermek suretiyle eğitim tarihine ilişkin tespitler yapılması hedeflenmiştir. Aynı zamanda Ilgın'ın yakın tarihteki eğitim durumunun incelenmesi ve ortaya konulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Ilgın, Öğretmen, Okul, Profil

THE SOCIAL AND PROFESSIONAL PROFILES OF THE TEACHERS IN ILGIN IN THE FIRST YEARS OF THE REPUBLIC OF TURKEY

ABSTRACT

In our research, we would like to examine the social and professional profiles of teachers in Ilgın in the first years of Turkish Republic. For this various features of a certain number of teachers are researched. Among the factors examined; the education of teachers, the schools of graduating, his or her service, a variety of personal information regarding to teachers. With this research, we aimed to make determinations about the history of education. At the same time our target to examine the status of education in Ilgın in current history.

Key Words

Ilgın, Teacher, School, Profile

* Bu makale, "I. Ulusal Ilgın Sempozyumu"nda (30 Haziran-2 Temmuz 2010) bildirisi olarak sunulmuştur.

* Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü. staser@selcuk.edu.tr

Amaç

Çalışmada, eğitim tarihimizde öğretmen profili nasıldı, bu profilde geçen zaman içerisinde ne gibi değişiklikler ortaya çıktı, Cumhuriyet'in kurulduğu yıllarda, öğretmenler hangi okullardan mezun olarak mesleğe başlamaktaydı, taşra merkezlerinde kadın eğitimcilerin oranı nasıldı, öğretmenlerin maddi durumları ve imkânları ne durumda idi, gibi sorulara yanıt aranmıştır.

Yöntem

Çalışmada tarihsel yöntemle konuya yaklaşıldı ve “Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi”ne, Konya Maarif Arşivi’nden gelen belgeler incelendi. İncelenen belge ve bilgiler “İlgın İlçesi Öğretmenlerine Ait Kayıt Defteri”nde yer almaktadır. Konuyla ilgili, diğer tarihi kaynaklar da incelenmiştir. Ilgın merkez ile köylerine ait okullardaki öğretmenlere ait bilgiler, merkezle çevre arasındaki benzerlik ve farklılıkları da yansıtmaktadır.

Bulgular

Araştırmada bir merkezdeki çeşitli okullarda görev yapan öğretmenlerin sosyal profillerine ilişkin ilginç sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin sahip olması gereken üç unsur alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik formasyon olarak tasnif edilirken, incelenen öğretmenlerin özellikle kültürel açıdan kendilerini geliştirmiş oldukları görülmüştür. Öğretmenlerin ortalama olarak genç yaşta oldukları, birçoğunun evli ve çocuk sahibi olduğu, dönemin ekonomik şartları dâhilinde maaşlarının yeterli seviyede sayılabileceği anlaşılmıştır.

Purpose

In our research, it is aimed to reveal details of the education system in history from a certain viewpoint.

- How was the teacher profile in recent history?
- What kind of changes has happened recently in teacher's profile?
- What were the sources of teachers in the first years of Turkish republic?

In which institutions teachers were educated?

- What was the ration or situation of women, among the teachers working at the center of district in recent history,?
- How was the financial status of teachers? are the questions that are tried to be answered and by doing this it is aimed to indicate teacher's personal information and social structures

Method

In our study we have approached the subjects with historical methods. We reviewed the documentation that came to “Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi (Konya Local Library of Manuscript Works)” from The Archive of Education

of Konya. The documents reviewed are located at “*The Teachers’ Registry of Ilgın*”. The informations on teachers reflect the differences and similarities between in central and village schools of Ilgın.

In our research the records kept about teachers, who served a certain period of time the first year in the republic were examined. Results were classified, evaluated under the various headings.

Findings and Interpretations

In our research we reached interesting findings about the social and professional profiles of teachers. One of them is about cultural improvements of teachers. (teachers must have three elements: 1-area information, 2-general culture 3-formation). According to the results of various researches, today, teachers are not developing themselves for cultural and social respects. 25 percent of the teachers who work in districts are female. Most of them are young, married and have children. When the economic conditions of time are considered, it can be said that teachers have enough salaries. By considering the need for teachers, devotee qualifications were agreed.

GİRİŞ

Ilgın Kazası, Osmanlı Devleti idari bölünüşünde Konya vilayetine bağlı bir merkez olarak bilinmektedir. Ilgın tarihte ve özellikle Selçuklular zamanında konumu itibariyle önem taşıyan ve Selçuklular zamanında Haçlı Savaşları gibi önemli tarihi hadiselerin yaşandığı bir yerleşim birimidir¹.

Ilgın Osmanlı Devleti döneminde de önemini muhafaza etmiştir. Seyyah Friedrich Sarre 1895 senesinde Anadolu’da yaptığı gezilere ilişkin yazdığı eserinde, Ilgın’dan da bahseder. Eserde; Sarre, Ilgın kazası ile ilgili olarak “...*Argıthanı yakınından debisi yüksek bir akarsu geçiyor ve nehir kuzeydeki Ilgın Gölü’ne karışıyor*” ifadesini kullandıktan sonra, sıcak kükürtlü su kaynakları ve içinde banyoların yer aldığı Selçuklu yapısı olan eski binadan söz eder². Ilgın’ın bu doğal zenginlikleri ve tarihteki önemine kısaca değinildikten sonra asıl konu olan eğitime geçebiliriz.

Çalışmanın Ilgın ve çevresindeki ilk mektepleri kapsamakta olup, 1928-1929 senelerinde Ilgın’da öğretmenlik yapan kişilere ait bilgileri ve kayıtları içermektedir. Bu inceleme, günümüzde sıkça uygulanan anket çalışmalarının yakın tarihinde uygulanmış biçimi gibi düşünülebilir. Elde edilen belgelerde yer alan ve muallimlere yöneltilen sorular ile bu sorulara verilen cevaplar ayrıntılı bilgiler ihtiva etmekte olup, muallimlerin farklı yönlerini bizlere yansı-

¹ Selçuklular döneminde Ilgın’a ait bilgiler için bk. İbn Bibi, *Anadolu Selçukî Devleti Tarihi* (Farsça Muhtasar Selçuknâme-sinden), çev.M.Nuri Gençosman, Ankara, Uzluk Basımevi, 1941, s.137,230,296 ; Haçlı Seferleri ve Ilgın hakkında bk. Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Nakışlar Yayınevi, İstanbul, 1984, s.223, 274.

² Friedrich Sarre, *Küçükasya Seyahati* (1895 Yazı), Çev. Dârâ Çolakoğlu, İstanbul, 1998, s.28,29.

maktadır. Günümüzde anket çalışmaları ile, çeşitli branşlardaki öğretmenler farklı özellikleri bakımından incelenmektedir. Bu çalışmanın tarihe uyulanmış biçiminde elbette ki soruları biz hazırlayamıyoruz. Fakat o dönemde öğretmenlere yöneltilmiş sorular, yakın tarihimizdeki eğitimcilerin, farklı niteliklerini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

I- Iğın'da Cumhuriyet'in İlk Yıllarında ve Günümüzde İlköğretim Okulları

Günümüzde Iğın İlçesi'nde eğitim veren ilk öğretim okullarının isim ve sayılarına ilişkin bilgilerle yer verdikten sonra Cumhuriyet'in ilk yıllarında Iğın İlçesi'ndeki okulların isimleri ve sayısı tarihteki şekliyle bu bölümde ortaya konulmuştur. Buna göre, günümüzde Iğın'da yirmi beş ilköğretim okulu eğitim vermektedir. Bunlar tablo şeklinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Iğın'da Günümüzdeki İlköğretim Okulları³

Argıthanı Atatürk İlköğretim Okulu
Argıthanı Cumhuriyet İlköğretim Okulu
Aşağıciğil Kazım Karabekir İlköğretim Okulu
Aşağıciğil İlköğretim Okulu
Iğın Atatürk İlköğretim Okulu
Iğın Balkı Mehmet Ali Ak İlköğretim Okulu
Iğın Büyükbaba Köyü İsmail Mertoğlu İlköğretim Okulu
Iğın Cumhuriyet İlköğretim Okulu
Çavuşçugöl Atatürk İlköğretim Okulu
Gedikören İlköğretim Okulu
Gökçeyurt İlköğretim Okulu
Iğın Halil Özkan İlköğretim Okulu
Iğın Ağalar Murat Doğru İlköğretim Okulu
Iğın Ziya Mert İlköğretim Okulu
Iğın İnönü İlköğretim Okulu
Kapaklı İlköğretim Okulu
Mahmuthisar İlköğretim okulu
Iğın Milli Egemenlik İlköğretim Okulu
Orhaniye 125. Yıl İlköğretim Okulu
Iğın Sadık İlköğretim Okulu
Iğın Şehit Mustafa Deniz Kağınacı İlköğretim Okulu
Iğın Yukarıciğil Şehit Asker Seyit Ali Gür İlköğretim Okulu
100. Yıl İlköğretim Okulu
75. Yıl İlköğretim Okulu

Bu okullardan 10'u merkezde eğitim verirken, diğerleri köy ve kasabalarda eğitim faaliyetlerini sürdürmektedirler. Günümüzde 25 ilköğretim okulu ile hizmet veren Iğın'da, yakın tarihimizde ne kadar eğitim kurumu olduğunu tarihi kayıtlardan öğrenebilmekteyiz.

Iğın'da II. Meşrutiyet döneminde bir Rüşdiye Mektebi bulunmaktadır⁴. Bunun dışında 1925 senesinde mevcut okulların isimleri şu şekildedir:

³ www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/13.06.2010.

⁴ Konya Darülmualimât İmtihan Cetveli, Konya Bölge Yazma Eserler Kütphanesi (BYEK), D.No (Defter Numarası): 75, s.39.

Merkez İlk Erkek Mektebi, Merkez İlk Kız Mektebi, Çiğil Mektebi, Balkı Mektebi, Çiftlikler ve Mahmuthisar Tekke Köyü⁵ Mektebi, Çavuşçu Köyü Mektebi, Geçid Köyü Mektebi, Argıthanı Nahiyesi Mektebi, Ru'ûs Köyü Mektebi, Yen-diğın Köyü Mektebi, Kembos, Bulcuk, Osmaniye Mektebi, Burhaniye ve Ayaslar Köyleri Mektepleri⁶. Dolayısıyla on altı ilkokulun olduğu görülmektedir.

Bir başka kayıtta Ilgın'daki okulların isimlerine ilişkin bilgiler şu şekildedir: Ilgın Kemal Bey Kız Mektebi, Argıthanı Zikür (Erkek) Mektebi, Argıthanı İnas (Kız) Mektebi, Burhaniye Köyü Mektebi, Ru'ûs Köyü Mektebi, Osmaniye Nahiyesi Mektebi, Belekler Köyü Mektebi, Balkı Köyü Mektebi, Çiftlikler ve Bulcuk Köyü Mektebi, Mahmuthisar Tekke Köyü Mektebi, Orhaniye Mektebi, Çavuşçu Köyü Mektebi, Sebiller, İhsaniye, Çiğil, Kembos⁷ ve Ayaslar köyleri mektepleri⁸. Bu mekteplere merkez erkek mektebi de eklendiği zaman toplam on dokuz mektebin eğitim verdiği anlaşılır.

Çalışmamızda bu okullardan bir çoğunda, görev yapan öğretmenlerin kayıtları incelenmiştir. İncelediğimiz okullar şu şekildedir:

- Ilgın Merkez Erkek Mektebi
- Ilgın Merkez Kız Mektebi
- Ilgın Aşağıçığil Köyü Mektebi
- Ilgın Mahmuthisar ve Tekke Köyü Mektebi
- Ilgın Burhaniye Köyü Mektebi
- Ilgın Osmaniye Köyü Mektebi
- Ilgın Argıthanı Nahiyesi Mektebi
- Ilgın Geçid Köyü Mektebi
- Ilgın Çavuşçu Köyü Mektebi
- Ilgın Bulcuk Köyü Mektebi
- Ilgın Yen-diğın Köyü Mektebi
- Ilgın Ru'ûs (Başköy) Köyü Mektebi

Bu okullardan Ilgın Merkez Mektebi'nde görev yapan beş öğretmen; Kız Mektebi'nde vazife yapan iki öğretmen; Argıthanı Nahiyesi ilk mektebindeki iki öğretmen ve diğer karyelerdeki birer öğretmen olmak üzere toplam on sekiz eğitimcinin kayıtları incelenmiştir.

II. Muallimlerin İsimleri, Yaşları ve Memleketleri

Çeşitli mekteplerde görev yaparak Ilgın merkez, nahiye ve köylerinde vazifeye başlayan ve burada vazifelerine devam eden öğretmenlerin doğum tarihleri ve doğum yerlerine ilişkin bilgiler aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

⁵ Mahmuthisar Tekke Köyü günümüzde ve yarım asırdır "Beykonak" olarak bilinmektedir.

⁶ *Ilgın Kazasının 1341 Sene-i Martından İtibaren İlk Mekteplerin Muallimleri Kaydına Mahsus Defter*, BYEK, D.NO:6, s.1.

⁷ Kembos köyü "Gökçeyurt" olarak isimlendirilmiştir.

⁸ *Ilgın Kazası İlk Mektepleri Muallim ve Muallimelerinin Kayıtlarına Mahsus Sicil Defteri*, BYEK, D.NO:10, s.1.

Tablo 2. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Ilgın'da Görev Yapan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri⁹

Okulun Adı	Öğretmenin İsmi	Doğum Tarihi	Doğum Yeri	Babasının İsmi
Ilgın Merkez İlk Mektebi	Ahmed Şakir Bey	1890	Niğde	Mustafa Efendi
Ilgın Merkez İlk Mektebi	Nefise Hanım	1892	Ilgın (Karakarye)	Hasan Efendi
Ilgın Merkez Mektebi	Naciye Hanım	1907	Mersin	Hacı Şükrü Bey
Ilgın Merkez Mektebi	Memduh Bey	1901	Konya	Yusuf Ziya Efendi
Ilgın Merkez İlk Mektebi	Muallim Vekili Kezban Hanım	1911	Ilgın	Mehmet Efendi
Ilgın Merkez Kız Mektebi	Hayri Bey	1896	İstanbul	Mehmet Fuat Efendi
Ilgın Merkez Kız Mektebi	Vesile Hanım	1901	Konya	Abdullah Efendi
Ilgın Burhaniye Köyü İlk Mektebi	Rüşdü Bey	1902	Ilgın	Mevlüt Ağa
Ilgın Osmaniye Köyü Mektebi	Halil Hilmi Bey	1887	Ilgın	Seyid Efendi
Ilgın Argıthanı Nahiyesi İlk Mektebi	Hüseyin Cavid Bey	1894	Ilgın (Bulcuk)	Ahmed Efendi
Ilgın Argıthanı Nahiyesi Mektebi	Abdülgaffar Bey	1876	Hadim	Abdülcelil Ağa
Ilgın Geçid Köyü Muallimi	Mustafa Fahri Bey	1897	Ilgın	Yakup Efendi
Ilgın Çavuşçu Köyü Mektebi	Mehmet Emin Bey	1901	Şarkıkaraağaç	Mehmet Tahir Efendi
Ilgın Bulcuk Köyü Mektebi	Ahmet İhsan Bey	1906	Akşehir	İsmail Bahri Efendi
Ilgın Mahmuthisar ve Tekke Köyü Mektebi	Recep Efendi	1900	Konya	Hasan Efendi
Ilgın Aşağıçığıl Köyü Mektebi	Mustafa Nazmi Efendi	1894	Ilgın (Bulcuk)	Hüseyin Efendi
Ilgın Yen-diğin Köyü Mektebi	Osman Bey	1899	Kafkasya	Ali Efendi
Ilgın Ru'ûs Köyü Mektebi	İbrahim Bey	1889	Konya	Said Efendi

Bulgu ve Yorumlar

Ilgın'da yakın tarihimizde görev yapan öğretmenlere ilişkin yukarıda yer verilen bilgiler, öğretmenlerin yaş ortalaması ve memleketlerine ilişkin verileri yansıtmakta ve bu veriler istatistikî bulgulara ulaşmamıza yardımcı olmaktadır. Buna göre, incelediğimiz on sekiz öğretmenin yaş ortalaması 31'dir. Öğretmenlerin genç yaşta oldukları ifade edilebilir. Öğretmenlerin en genci 18, en yaşlısı 52 yaşındadır. Öğretmenlerden dördünün ise bayan olduğu görülmektedir.

⁹ "Ilgın Merkez Erkek Mektebi, Ilgın Merkez Kız Mektebi, Ilgın Aşağıçığıl Mektebi, Ilgın Mahmuthisar Mektebi Ilgın Burhaniye Karyesi Mektebi, Ilgın Osmaniye Karyesi Mektebi, Ilgın Argıthanı Nahiyesi Mektebi, Ilgın Geçid Karyesi Mektebi, Ilgın Çavuşçu Karyesi Mektebi, Ilgın Bulcuk Karyesi Mektebi Muallimlerine Ait Kayıtlar", *Ilgın İlçesi Öğretmenlerine Ait Kayıt Defteri*, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, D.NO: 1, s.2-20.

Öğretmenlerin doğum yerlerine baktığımız zaman, önemli bir kısmının Konya ve çevresinden olduğu görülmektedir. Mersin, Niğde, İstanbul ve Isparta Şarkikaraağaç'tan bir öğretmen vardır. Kafkasyalı bir öğretmenin de Ilgın'da görev yaptığı anlaşılır. Diğer on üç öğretmen Konyalıdır. Bunlarında yedisinin memleketi ise Ilgın'dır.

III. Ilgın'da Görev Yapan Öğretmenlerin Sosyal ve Ekonomik Durumu

Bu bölümde, Ilgın'da Cumhuriyet'in ilk yıllarında çeşitli mekteplerde görev alan öğretmenlerin, maaşları, kendilerine ait emlak veya menkûl varlığı, oturdukları evin kira mı yoksa kendilerine ait mi olduğu, evli ve çocuk sahibi olup olmadıkları ile ilgili olarak öğretmenlere yöneltilen sorular yer almaktadır. Bu sorular ile öğretmenlerin verdiği cevaplar aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 3. Ilgın İlk Mekteplerindeki Öğretmenlerin Sosyal ve Ekonomik Durumları¹⁰.

Okul ve Öğretmenlerin İsimleri	Evli Olup Olmadığı ve Çocuk Sayısı	Şahsına Ait Emlak ve mal varlığı var mıdır?	Oturduğu ev kendisinin midir?	Maaşı (kuruş)	Musikiye vakıf mıdır?	Resim yapmaya muktedir midir?	Hangi el işlerinde mahareti vardır?
Ilgın Merkez İlk Mektebi Muallimi Ahmed Şakir Bey	Eşi vefat etmiştir.-İki çocuğu vardır.	Yoktur	Kiradır	1950	Şarkı okurum alet çalamam.	Karakalem ile resim yaparım	Mukavva ve sair işler.
Ilgın Merkez Mektebi Muallimi Memduh Bey	Bekârdır	Yoktur	Kiradır	1500	-	Muktedirdir	Kağıt, işlerinde
Ilgın Merkez Mektebi Muallimesi Naciye Hanım	Evli (1927)-Çocuğu yok	Yoktur	Kiradır	1500	Ud, keman çalar.	Biraz	Muktedirdir.
Ilgın Merkez Mektebi Muallimesi Nefise Hanım	Evli (1909)-İki çocuğu var.	Yoktur	Kiradır	1500	Lisanen	Biraz	Terzilik, nakış ve kağıt işleri
Ilgın Merkez İlk Mektebi Muallimi Muallimi Vekili Kezban Hanım	Bekâr	Yoktur	Kiradır	750	-	Biraz	Kağıt, dikiş ve el işleri
Ilgın Merkez Kız Mektebi Muallimi Vesile Hanım	Evli-1922- Bir çocuğu var	Yoktur	Kiradır	1758	Ud, keman çalar	Biraz	Biçki, dikiş, nakış
Ilgın Merkez Kız Mektebi Muallimi Hayri Bey	Evli-1922-İki çocuğu var	Yoktur	Kiradır	800	-	-	-
Ilgın Aşağıçiğil Karyesi Mektebi Muallimi Mustafa Nazmi Efendi	Evli-1920-Dört çocuğu var.	Yoktur	Kiradır	1620	Vakıf değildir	Mektepte yapılan resimleri yapar	Mektepte yapılan el işlerini yapar

¹⁰ Ilgın İlçesi Öğretmenlerine Ait Kayıt Defteri, BYEK, D.No:1.

İlgin Mahmuti-sar Mektebi Muallimi Recep Efendi	Değildir	Yoktur	Kiradır	1500	Nota üzerine ud çalar	İlk mekteplere ait resim yapar	İlk mekteplere ait el işlerini yapar
İlgin Bulcuk Karyesi Mektebi Muallimi Ahmet İhsan Bey	Evli-1926- Çocuğu yoktur	Yoktur	Kiradır	800	Piyano, ud, keman çalar	Muktedirdir.	Terzilikte ve bazı el işlerinde mahareti vardır
İlgin Çavuşçu Karyesi Mektebi Muallimi Mehmet Emin Bey	Evli-1924-İki	Yoktur	Kiradır	1500	Biraz ud çalar	Resim işleri oldukça yapar	Toprak işlerinde, marangoz işlerinde mahareti vardır.
İlgin Geçid Karyesi Muallimi Mustafa Fahri Bey	Evli-1921- İki çocuğu vardır	Yoktur	Kiradır	1758	-	Muktedirdir	Bir parça tahta ve kağıt işlerinde
İlgin Arğthanı Nahiyesi Mektebi Baş Muallimi Abdülgahtar Bey	Evli- Altı çocuğu var	Yoktur	Kiradır	1950	Keman, piyano çalar	Fotoğrafçılık	Marangozlukta
İlgin Arğthanı Nahiyesi Mektebi Muallimi Hüseyin Cavid Bey	Evli-1913- 3 çocuğu var	Yoktur	Kiradır	1620	İlk mekteplerde okumuş	Vakıftır	Kağıt, marangozluk ve el işleri
İlgin Osmaniye Karyesi Mektebi Muallimi Halil Hilmi Bey	Evli-1910-2 çocuğu var	Yoktur	Kiralıktır	920	Lisanen vakıftır alet çalamaz	Vardır	-
İlgin Burhaniye Karyesi Mektebi Muallimi Rüştü Bey	Evli-1924- İki çocuğu var.	Yoktur	Kiralıktır	800	Değildir	Oldukça	Mukavva, el işleri
İlgin Yen-diğin Karyesi Mektebi Muallimi Osman Bey	Evlidir (1927)	Yoktur	Kiralıktır	1500	Biraz şarkı okurum	Biraz muktedirdir	Kağıt kesmek, kutu yapmak gibi
İlgin Ru'üs Köyi Mektebi Muallimi İbrahim Bey	Evlidir (1911)-Üç çocuğu vardır.	Konya'da bir evi vardır.	Kiralıktır	1950	Biraz vakıf	Karakalem ile resim yaparım	Toprak, kağıt işleri

Öğretmenlerin sosyal durumlarına ilişkin sorular evli olup olmadıkları ile ilgili olup, Tablo dan anlaşılacağı üzere, on sekiz öğretmenden on dördü evlidir. Kalan dört öğretmenden biri evli iken eşi vefat etmiştir, üçü de bekârdır. Buna göre öğretmenlerin yaş ortalaması düşük olsa dahi evlenme oranı yüksektir. Evli olan öğretmenlerin ortalama çocuk sayısı 3 civarındadır.

Öğretmenlerin ekonomik durumlarına baktığımız zaman¹¹, bir öğretmen hariç hiç birinin kendilerine ait bir menkul veya gayr-ı menkulünün olmadığı

¹¹ Cumhuriyet döneminde öğretmenlerin maaşlarının genel ekonomik göstergeler bazında ve konjeüktürel yapı içerisindeki durumunun nasıl olduğuna ilişkin genel bir kanaat oluşturabilmesi bakımından, gıda ürünleri ve altın fiyatlarına bakmamız veya gayri safi millî hasıladan kişi başına düşen yıllık gelir miktarını incelememiz gerekebilir.

1928 Yılında

Kişi Başına düşen gayri safi yurt içi hâsıla 118 Lira. s.74

Altın Fiyatı: 830 kuruş idi. s.72

1927 Senesi

Ekmek: 15.46 kuruş

Pirinç: 42.86 kuruş

Şeker: 44.42 kuruş idi. s.83

bk. Feridun Ergin, "Birinci Dünya Savaşı'nda ve Atatürk Döneminde Fiyatlar ve Gelirler", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt:III, Sayı:7, Kasım 1986, s.59-85

görülmektedir. Öğretmenlerin tamamı kiraladıkları bir meskende oturmaktadır. Fakat bu duruma istinaden, öğretmenlerin maaşlarının az olduğunu söylemek zordur

Öğretmenlerin genç yaşta olmaları nedeniyle mal, mülk edinememeleri de söz konusu olabilir. Ayrıca, günümüzdeki gibi mesken bulmanın kolay olmaması göz önüne alınmalıdır.

Öğretmenlerin kabiliyetlerine ilişkin sorulara verdikleri cevapları ilginç bulmaktayız. Zira öğretmenlerin birçoğu herhangi bir müzik aleti çalabilmekte, çalmasını bilmeyenler ise en azından sözlü olarak müzik icra edebilmektedirler. Çalınan müzik aletleri de oldukça ilginçtir. Ud, keman, piyano gibi müzik aletlerinden en azından birini on sekiz öğretmenden altısı kullanabilmektedir. Bunun yanı sıra dört öğretmen şarkı söyleyebildiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin resim yapabilmeleri konusunda verdikleri yanıtlar da ilginçtir. Öğretmenlerin tamamı resim yapmaya muktedir olduklarını belirtmişlerdir. Bunlardan bazıları kesin olarak muktedir olduğunu ifade ederken bazıları da biraz kabiliyetli olduğunu söylemektedir. Öğretmenlerden birinin ise fotoğrafçılığa ilgisinin olduğu görülür.

Öğretmenlerin hangi el işlerine maharetlerinin olduğuna ilişkin yöneltilen suale verilen cevaplarda, kağıt ve mukavva işleri ön planda yer almaktadır. Bunun yanında öğretmenlerden marangozlukta, toprak ve tahta işleri ile terzilikte mahareti olanlar vardır. Bayan öğretmenlerin ise biçki, dikiş ve nakış gibi el işlerine ilgilerinin olduğu gözlenmektedir.

IV. Ilgın'da Görev Alan Öğretmenlerin Mesleki Durumları

Ilgın'da görev yapmış öğretmenlerin büyük bir kısmı 1927'de bu kazada göreve başlamıştır. Bunun yanında 1909, 1918, 1919, 1923 ve 1924 yıllarından beri, yani on veya on beş senedir ve hatta yirmi senesidir Ilgın'da, görevine devam edenler de bulunmaktadır.

Bilindiği üzere gerek Osmanlı Devleti'nin son yıllarında gerekse Cumhuriyet'in ilk yıllarında muallimlik yapabilmek için şehadetname veya ehliyetnameye sahip olmak gerekli idi. Bu nedenle bazı öğretmenler öğretmen okulunu bitirip şehadetname almaktaydı. Muallim ihtiyacı da göz önüne alındığı zaman, bazıları'nın ehliyetname alması öğretmenliğe devam edebilmesi için yeterli görünüyordu ve mevcut öğretmenler öğretmenliğe devam edebilmek için ehliyetname almak amacıyla muallim mektebinde sınava girmekteydi. Bu bölümde öğretmenlerin, Ilgın'da Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde görevlerini

Bu rakamlar incelendiğinde Cumhuriyet'in ilk yıllarında 1.950 kuruş maaş alan bir öğretmenin bu ürünlerden ne kadar alabileceği hesap edilebilir ve günümüzle kıyas edilebilir. Fakat öğretmenin yıllık gelirin, gayri safi milli hasıladan kişi başına düşen miktardan hayli yüksek olduğu görülür. Bu rakam 1929 senesinde 1.950×12=23.400 kuruştur. 1928 senesinde kişi başına düşen ortalama yıllık gelirin 118×100=11.800 kuruş olduğu anlaşılır. Dolayısıyla bir öğretmenin yıllık geliri, kişi başına düşen yıllık gelir ortalamasının iki katı idi.

sürdürmekte iken, hangi belge ile bu görevi ifa ettiklerine yer verilmiştir. Ayrıca mezun oldukları okullar ile hangi mekteplerde görev aldıkları veya ne tür memuriyetleri yürüttükleri sularına öğretmenlerin verdikleri cevaplar tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 4. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Öğretmenlerin İlmî ve Mesleki Durumları (İlgin)¹²

Okulun ve Öğretmenin İsmi	İlk Tahsilini Nerede Yapmıştır?	Orta tahsilini nerede yapmıştır? Tamamladı mı ise hangi sınıfa kadar okumuştur? Sahip olduğu şahadetnamenin tarih ve derecesi?	Kendisi muallimlik etmeye salâhiyyet-dâr ¹³ eden vesika hangisidir? Tarih ve derecesi?	Yürüttüğü Vazifeler	Açıklama	Göreve Başlama Tarihi
İlgin Merkez Erkek Mektebi Muallimi Ahmed Şakir Bey	Niğde İlk Erkek Mektebinde eğitim görmüştür. 1901	Niğde Vilayeti Muallim Mektebini tamamlamıştır. Derecesi, Aliyyülâdır.	Niğde Vilayeti Muallim Mektebi 1926	Muallimlik, İhtiyat zabıt namzetliği, ihtiyat zabıt vekilliği, ihtiyat mülazımı sâni, Kadınhanı'nda Muallimlik, İlgin Merkez Mektebi		1913
İlgin Merkez Mektebi Muallimi Memduh Bey	Lise'nin İbtidai kısmından	Mülga (Kapatılmış olan) Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesinde	Mülga Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi Sahn Kısmından ¹⁴	Karye Muallimliği, İnsuyu Karyesi ve Kadınhanı'nda ve İlgin Merkez Mektebi'nde görev yapmıştır.	Katı madde-sinden dolayı işten el çektilmiş-tir. 22-11-1929	1921
İlgin Merkez Mektebi Muallimesi Naciye Hanım	Konya'da		Muavinlik ehliyetnamesi-1924- Meslek şahadetnamesi 1927	Ereğli Kız Mektebi'nde, Konya Merkez mektebinde, Beyşehir'de ve İlgin Merkez Mektebi'nde çalışmıştır.	İstifası vekaleti celile-mizce 10-1929 tarihli tahkikatla kabul edilmiştir.	1924
İlgin Merkez Mektebi Muallimesi Nefise Hanım	Adapazarı Rüşdiyesinde Tahsil Görmüştür.		Muavinlik Ehliyetnamesidir-1925	Konya Merkez Ana Mektebi Muallimliği, Ana Mektebi Muallim Vekili, İlgin Kazası Merkez İlk Mektebi Muallim Muavini olarak görev yaptı.		1925
İlgin Merkez İlk Mektebi Muallimesi Vekili Kezban Hanım	İlgin Kazası İlk Kız Mektebinde Tahsil Görmüştür.	Konya Kız Muallim Mektebi İkinci Sınıfından Tasdik-namelidir	Kız Muallim Mektebi Tasdiknamesidir	İlgin Merkez Mektebi Muallim Vekili		1919
İlgin Merkez Kız Mektebi Muallimi Vesile Hanım	Konya'da		Ehliyet-namelidir-1920	İlgin Namık Kemal Mektebi Muallimliği, Konya Rüşdiye Mektebi Muallimliği		1918

¹² İlgin İlçesi Öğretmenlerine Ait Kayıt Defteri, BYEK, D.No:1.

¹³ Salâhiyyet-dâr: Yetkili bk.Ferit Develoğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, Ankara, 2003, s. 916.

¹⁴ Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi'nin tâli ve âli kısımlarının adları 1917'de "ibtidâ-i hâric", "ibtidâ-i dâhî" ve "sahn" olarak değiştirilmiştir. Bk. Mübahat S. Kütükoğlu, XX. Asra Erşen İstanbul Medreselesi, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2000, s.19

				ğ, Karaman Merkez Kız Mektebi, İlgn Merkez Kız Mektebi, İlgn Merkez Erkek Mektebi'nde görev yaptı.		
İlgn Merkez Kız Mektebi Muallimi Hayri Bey	İstanbul Rehber-i Tahsil Mektebinde		Talimgâh		Ehliyetnamesi bulunamadığından kaydı silinmiştir.	1925
İlgn Aşağçıgil Karyesi Mektebi Muallimi Mustafa Nazmi Efendi	Bulcuk karyesi mektebi ibtidâyesinde ve İlgn rüşdiyesinde	Konya Erkek Muallim Mektebinde 1. ve 2. sınıftan terk ederek askere gitmiştir.	Muvakkat ehliyetname 1923	İlgn Yukançıgil, Burhaniye, Osmanlıye Karyeleri, Arğthanı Nahiyesi ve Aşağçıgil Karyelerinde Muallimlik yapmıştır.		1920
İlgn Mahmuthisar Mektebi Muallimi Recep Efendi	Konya Mecidiye İlk Mektebinde	İstanbul İmam Hatip Mektebi	İstanbul İmam Hatip Mektebi Şehadetnamesi 1926	İlgn Mahmuthisar Karyesi Muallimliği		1926
İlgn Bulcuk Karyesi Mektebi Muallimi Ahmet İhsan Bey	Niğde Sultanisinde ve Akşehir İdadisinde tahsil görmüştür.	Konya Sanayi Mektebini tamamlamıştır. 1340 – Derecesi Aliyyülâla	Sanayi Mektebi Şehadetnamelidir 1924 Aliyyülâladır.	İlgn Bulcuk Karyesi Muallimliği		1924
İlgn Çavuşçu Karyesi Mektebi Muallimi Mehmet Emin Bey	Şarkıkaraağaç Mektebi-i İbtidâisi ve Rüşdiyesi	Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye Medresesi 4. sınıfından mezundur.	Ehliyetnamelidir 1927	Kütahya'da Muallim Vekilliği ve İlgn Çavuşçu Karyesi Muallimliği yapmıştır.		1925
İlgn Geçid Karyesi Muallimi Mustafa Fahri Bey	İlgn rüşdiyesinde		Ehliyetnamelidir. 1921	İlgn Merkez Mustafa Bey Mektebi Muallimliğini, Akşehir Karaağaç Karyesi Muallimliğini Akşehir Azan Karyesi Muallimliğini ve İlgn Geçid Karyesi Muallimliğini yürütmüştür.		1915
İlgn Arğthanı Nahiyesi Mektebi Baş Muallimi Abdülgaifar Bey	İbtidai Mektebinde		Muallimlik şehadetnamesi-1910	Ereğli Osmanlıye Merkez Mektebi Muallimliği, Karaman İdadisi Muallimliği. Karaman Kız Mektebi Muallimliği, İlgn Arğthanı Nahiyesi Baş Muallimliği yapmıştır.		1909
İlgn Arğthanı Nahiyesi Mektebi Muallimi Hüseyin Cavid Bey	Bulcuk Karyesi İlk Mektebinde		Ehliyetnamelidir 1925	İlgn Merkez Mektebi Muallim Muavinliği Vekaleti, İlgn Oman Muhafaza Memurluğu İlgn Bulcuk Karyesi Muallimliği, İlgn Arğthanı Muallimliği yapmıştır.		1923
İlgn Osmanlıye Karyesi Mektebi Muallimi Halil Hilmi Bey	İlgn Mektebi-i Rüşdiyesinde		Ehliyetnamelidir 1914	İlgn Balka Karyesi Muallimliği, İlgn Osmanlıye Mektebi Muallimliği, İlgn		1914

				Çiğil Karyesi Mektebi Muallimli-ği, Ilgın Osmaniye Karyesi Muallimliği yapmıştır.		
İlgın Burhaniye Karyesi Mektebi Muallimi Rüştü Bey	Çumra'da bir ilk mektepte	İstanbul İmam Hatib Mektebi	İmam Hatip Mektebi şهادetnamesidir	İlgın Kazası Burhaniye Karyesi Mektebi Muallimi		1918
İlgın Yen-diğin Karyesi Mektebi Muallimi Osman Bey	Konya Huffaz Mektebi İbtidaisinde	Konya Selahi Medresesinde	Muavinlik Ehliyetnamesi	İhtiyat Zabıt Namzetliği, İhtiyat Zabıt Vekilliği, Ilgın'da çeşitli köylerde muallimlik		1917
İlgın Ru'ûs Karyesi Mektebi Muallimi İbrahim Bey	Âkifpaşa Mektebinde	İki Senelik Konya Erkek Muallim Mektebi	Erkek Muallim Mektebi Şهادetnamesi	İlgın İhsaniye, Ru'ûs, Derbent, Kadınhanı ve Akşehir'de ve Ilgın Ru'ûs Karyesi'nde Muallimlik		1917

Tablodan anlaşılacağı üzere, öğretmenlerin tamamı ilk tahsilini iptidaiye mekteplerinde veya rüşdiye, idadiye gibi mekteplerin iptidai kısımlarında tamamlamışlardır. Öğretmenlerden orta tahsil gören sayısı ise sekizdir. Öğrenimine devam ederken askere gitmek durumunda kalmış olan öğretmenlerin olduğu da anlaşılmaktadır. Yüksek tahsil gören öğretmen olmadığı için tabloda buna ayrıca yer verilmemiştir.

Tablo da görüleceği üzere muallim mektebi orta tahsil grubu içerisinde yer almaktadır. Muallim mekteplerinin İptidâi kısmı orta öğrenim; Rüşdiye ve Âli kısımları ise yüksek öğrenim sınıfındadır. O halde Ilgın'daki öğretmenlerden muallim mektebini bitirenlerin tamamının, muallim mektebinin iptidâi şubesinden mezun oldukları söylenebilir. Orta öğrenimini iki öğretmen medresede, diğer öğretmenlerden ikisi İmam Hatip Okulu'nda, biri Sanayi Mektebi'nde tamamlamıştır. Muallimlerden yalnız üçü muallimlik şهادetnamesi ile öğretmen olarak vazifesini yürütmektedir. Kalan on üç öğretmenden yedisi ehliyetname sahibidir. Öğretmenlik yapabilme yetkisini talimghâhı giderek aldığı ifade eden öğretmenin ehliyetnamesi olmadığından öğretmenlikten alındığı anlaşılır. Dolayısıyla talimghâh olarak ifade edilen yer veya eğitim kurumu, maarif vekâletince tanınmamıştır.

SONUÇ

İlgın'da gerek tarihte gerekse günümüzde birçok köyde ilkokul bulunmasından yola çıkarak, Ilgın'ın çoğu köy ve kasabasında okul çağına gelmiş öğrencilere ilk eğitimin verildiği anlaşılmaktadır. Ilgın'da merkez kız ve erkek mektebinde birden fazla öğretmen görev yaparken, köylerde bir öğretmenle eğitime devam edildiği ifade edilebilir. Öğretmenlerden vekil olarak görevi yürütenler de bulunmaktadır. Ehliyetnamesi olmayana öğretmenlik yapma yetkisi ise verilmemiştir.

İlgin'da öğretmenlerin tamamına yakını genç yaşta olup, bunların büyük bir kısmı evli ve çocuk sahibidir. Öğretmenlerin önemli bir kısmının İlgin ile Konya ve çevresinden olması, öğretmenlerin mahallinden temin edilmesi yoluna gidildiğini gösterir. Öğretmenlerin kültürel açıdan zengin ve kabiliyetli olduğu görülür. Büyük bir kısmının resim ve müziğe mahareti vardır. Öğretmenlerin birçoğu ud, keman, piyano gibi müzik aletleri çalabilmekte ve çeşitli el işlerinde maharetleri bulunmaktadır. Öğretmenlerin maaşları dönemin ekonomik koşulları dikkate alındığında yüksek sayılabilecek bir rakamdır. Fakat öğretmenlerin tamamının herhangi bir mal varlığı bulunmamaktadır. Dolayısıyla tarihi şartlar içerisinde konu ele alındığında, günümüzdeki şekliyle konut imkânlarının gelişmiş olmaması ve diğer sebepler dikkate alınarak, öğretmenlerin mal varlığı edinmediği ifade edilebilir.

İlgin merkez, nahiye ve köylerinde öğretmenlik yapanlardan, muallim mektebi mezunu olanların sayısının bir hayli düşük olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı ehliyetname almak suretiyle, öğretmenlik vazifesini yürütmektedir. Öğretmenlik yapabilme yetkisinin Medrese (Dârü'l-hilâfetü'l-aliyye Medresesi Sahn Kısım), Sanayi Mektebi ve İmam Hatip mezunu olanlara doğrudan verildiği gözlenmiştir. Zira, "muallimlik yapmaya salâhiyet-dâr eden vesika nedir?" sorusuna verilen cevaplarda, bu okulların isimlerinin de olduğu anlaşılır. Öğretmene duyulan ihtiyaç nedeniyle aranılan niteliklerin asgari düzeyde tutulduğu belirtilebilir.

KAYNAKÇA

- Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2003.
- Ergin, Feridun, "Birinci Dünya Savaşı'nda ve Atatürk Döneminde Fiyatlar ve Gelirler", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, CiltIII, Sayı:7, Kasım 1986
- Ilgın İlçesi Öğretmenlerine Ait Kayıt Defteri, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi BYEK, D.NO: 1.
- Ilgın Kazasının 1341 Sene-i Martından İtibaren İlk Mekteplerin Muallimleri Kaydına Mahsus Defter, BYEK, D.NO:6.
- Ilgın Kazası İlk Mektepleri Muallim ve Muallimelerinin Kayıtlarına Mahsus Sicil Defteri, BYEK, D.NO:10.
- İbn Bibi, *Anadolu Selçukî Devleti Tarihi* (Farsça Muhtasar Selçuknâmesinden), çev.M.Nuri Gençosman, Ankara, Uzluk Basımevi, 1941.
- Konya Darülmuallimat İmtihan Cetveli, BYEK, D.No: 75.
- Kütükoğlu, Mübahat S., XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2000
- Sarre, Friedrich, *Küçükasya Seyahati* (1895 Yazı), Çev. Dârâ Çolakoğlu, İstanbul, 1998.
- Turan, Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Nakışlar Yayınevi, İstanbul, 1984.
- www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/13.06.2010.

EKLER

Ek-1- Öğretmenlerden Ahmet Şakir Bey'e Ait Kayıt

[illegible]

